

De tijd begint te rijpen om schoonheid-als-kunst door levens-schoonheid te vervangen. De weg daartoe moet geleidelijk gegaan worden. Vooral nog is 't onmogelijk zuivere levens-schoonheid te realiseren. Want, wat we verstaan onder «leven» is niet het subjectieve leven van den enkeling: het is het openbaar gemeenschappelijke leven van althans, een groep. De werkelijke schoonheid ontstaat niet door subjectieve gesteldheid: deze laatste schiept illusie van schoonheid, welke slechts goed als voorbereiding voor werkelijke schoonheid is. Verstaan we onder schoonheid eenheid door evenwichtigheid, ontstaan door een gelijkwaardige levenspolariteit, zoo is de tijd der verwetkerlijke realisering evenwel de hoogste en meest werkelijke realisering in een verren toekomst, éen realisering wordt reeds mogelijk. Deze is de schoonheid onzer omgeving. Door deze kan het leven voorbereid worden en het subjectieve leven zich reeds objectiveren. Om in het leven tot zuivere verhouding te komen, moet hetgeen ons omringt en beëindigt in ons spreekt in zuivere verhouding tot ons staan. Ook dit eischt voorbereiding. De schoonheid der omgeving vindt zijn voorbereiding alleen in kunst, omdat deze vrij is. Zoo is het alvorens de kunst in omgeving te realiseren, noodzakelijk de kunst met een kunst te beëindigen, die uiting is van ons gerijpt mensd-zijn, dus een beëindiging is van evenwichtige verhouding der levenspolariteit.

Het moet dus een bepaalde, nieuwe kunst zijn, die een vaste esthetiek inhoudt. Deze kan het zuivere beeld der schoonheid voor de toekomst geven en alzoo én omgeving én het leven omwerken van dominerend natuurlijk tot evenwicht van natuur en niet-natuur. Door het evenwicht tusschen ons en het rond-om-ens, tusschen inhoud en versdijning, is allen zuivere schoonheid mogelijk. Het wegcijferen van de versdijning, het zich niet bepalen tot de ikheid, is het oude begrip. Begrip noodzakelijk onder de overheersching van het natuurlijke. Zoodra het natuurlijke zich door tegendeelige omwerking verdiept tot evenwicht met het innerlijke, wordt de versdijning een factor die niet meer weggecijferd behoeft te worden. En, met het leven is 't eveneens zoo. Het gerijpte individu ziet de inhoud als versdijning. Zoo houdt alle beschrijving (lyriek) op te bestaan: de versdijning zelf brengt alles naar voren — vrij van plaats en tijd. Het brengt het onveranderlijke tot beëindiging in bepaaldheid.

Een bepaalde beëindiging met bepaalde beëindigingsmiddelen is éen van zelfheid. Want in al het betrekkelijke is het onveranderlijke volstrekt. Alle geredeneer over vorm of versdijning houdt op: het volstrekte heeft zijn bepaalde versdijning. Zij is objectief of abstract te noemen tegenover de wisselende versdijning van het veranderlijke. Maar voor den nieuwen mensch is zij reëel. In kunst ontstaat een nieuwe plastic. De oude vormplastic beeldt onvermijdelijk de tragiek van natuur en niet-natuur, tragiek ontstaan door de dualiteit. Zij is de uiting